

Joodse geschiedfilosofie 2012

Levisson Instituut

Docent: Bart Wallet (UvA)

Bij ieder onderzoek naar de betekenis van joodse identiteit komt naar voren dat ‘geschiedenis’ daarbij een belangrijke plaats inneemt. Maar wat wordt daar precies mee bedoeld? Wat is ‘joodse geschiedenis’ eigenlijk en hoe kan dat identiteitsvormend werken? Hoe lees je geschiedenis en geeft dat betekenis aan je joodse leven? In deze cursus staan precies dat soort vragen centraal.

Daarbij wordt aandacht besteed aan theoretische vragen als de (on)mogelijkheid van het kennen van het verleden, de verhouding tussen (gemeenschaps-) herinnering en (wetenschappelijke) geschiedschrijving, periodisering en de vraag of er ontwikkeling is in de joodse geschiedenis. Maar ook komt de meningsvorming over joodse geschiedenis door de eeuwen heen aan bod, met als belangrijke begrippen ‘sjalsjelet ha-kabbala’, ‘kidoesj ha-sjem’, ‘galoet’ en ‘messianisme’.

Lesdoelen:

- De student ontwikkelt inzicht in de theoretische vragen achter het concept ‘joodse geschiedenis’
- De student heeft kennis van de voornaamste joodse geschiedfilosofieën van de bijbelse tot de huidige tijd
- De student is in staat joodse geschiedenis te verbinden met moderne joodse identiteitsbeleving

Programma

15 januari

Prolegomena

Wat is joodse geschiedenis?

Geschiedenis en identiteitsvorming

Het nabije verleden

A. ‘Re-enactment of the past’: bijbels verleden en liturgisch heden

Kalenders

Exodus-motief, Haggada

Apocalyptiek: Daniël 8 en de vier rijken

B. Rabbijnse geschiedvisies

Openbaring en geschiedenis: mi-Sinaj

Sjalsjelet ha-kabbala

Sambatjon en de ‘Tien stammen’

Halacha en geschiedenis

Teksten:

- Passages uit Dewariem

- Misjna, Pirké Avot
- Yosef Karo, Sjoelchan aroech

Verder lezen:

Robert Bonfil, 'Jewish attitudes toward history and historical writing in pre-modern times', *Jewish History* 11 (1997) 1, 7-40

19 februari

Herinneren en vergeten

'The lachrymose conception of Jewish history'

History & memory

Kruisvaarderskronieken en pjoetiem

Kidoesj ha-sjem

Josef ha-Kohen, Emek ha-bacha

Mayse buch

Amelander, Sjeëris Jisroeil

Teksten:

- Capita selecta uit kruisvaarderskronieken
- Introductie uit Amelanders *Sjeëris Jisroeil*

Verder lezen:

Yosef Yerushalmi, *Zachor. Jewish history and Jewish memory* (Seattle/Londen 1982)

11 maart

Is er ontwikkeling in de joodse geschiedenis?

Religieuze traditie, moderniteit en joodse geschiedenis

Haskala

Moraal, didactiek en geschiedenis

Krochmal

Mendelssohn

Historische revolutie

Teksten:

- Isaac Euchel

Verder lezen:

Shmuel Feiner, *Haskalah and history. The emergence of a modern Jewish historical consciousness* (Oxford/Portland, Oregon 2002)

15 april

De last van de geschiedenis: verwetenschappelijking

Joodse geschiedenis als identiteitsdrager en verhouding tot etniciteit en religie

Historisme en anti-historisme

Het verleden als correctie op het heden
Wissenschaft des Judentums
Hegeliaanse dialectiek
Rosenzweig, Buber, Leo Baeck

Teksten:

- Dubnow
- Ettinger (in Haim Hillel Ben-Sasson)
- Biale

Verder lezen:

Ismar Schorsch, *From text to context. The turn to history in modern Judaism* (Hanover, N.H. 1994)

David N. Myers, *Resisting history. Historicism and its discontents in German-Jewish thought* (Princeton 2003)

20 mei

Het einde van de geschiedenis?

Zionisme en messianisme

Galut als religieuze norm

Erets Jisraël en de fundering van joodse geschiedenis

Secularisering van messianisme

Messiaanse verlossing als proces of als 'one-time event'

Teksten:

- Maharal
- Chatam Sofer
- Shalom Dov Baer Schneersohn
- Isaac Jacob Reines
- Abraham Isaac Kook

Verder lezen:

Aviezer Ravitzky, *Messianism, Zionism, and Jewish religious radicalism* (Chicago/Londen 1996)